אילו לא חמאת בה אימה מילין דעזיבה בכדי לא אדרתה מי אדרתה אמרה ליה לא ושרייה בר ברתיה דר' ינאי סבא אתא לקמיה דר' ינאי סבא אמר ליה אילו הוה ידעת דפתחין פינקסך וממשמשין בעובדך מי נדרת אמר ליה לא ושרייה אמר ר' אבא מאי קראה [1]ואחר נדרים לבקר ואע"ג דפתח ר' ינאי ליה [א]אנן לא פתחינן ליה בהא [ב]ולא פתחינן בהדא אחרנייתא [ג]דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל להההוא סבא [2]יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא לשון חכמים מרפא ולא פתחינן בהדא אחרנייתא [ד]דתניא ר' נתן אומר [3]הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן ברישא פתחינן בסיפא אביי אמר פתחינן רבא אמר לא פתחינן רב כהנא מתני לה להא שמעתא בהדין לישנא רב טביומי מתני הכי בסיפא לא פתחינן ברישא אביי אמר פתחינן רבא אמר לא פתחינן [ה]והלכתא לא פתחינן לא ברישא ולא בסיפא [ה]ולא פתחינן [ו] בהא נמי דשמואל דאמר שמואל [ז] [ו]אף על פי שמקיימו נקרא רשע אמר רבי [ח]אבהו מאי קרא [3]וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא ויליף חדלה חדלה כתיב הכא כי תחדל לנדור וכתיב התם [4]שם רשעים חדלו רוגז אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא [ט]כנדרי כשרים לא אמר כלום כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי [י]יונתן כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו שנאמר [5]והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך [כ]ואין רעה אלא גיהנם שנאמר [6]כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה ולא עוד אלא שהתחתוניות שולטות בו שנאמר [7]ונתן ה' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש הוי אומר אלו התחתוניות עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלו ליה תרין בני חוזאי בהדיה קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין [כא]ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חם ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל [כב]נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל [כג]ההוא שעתא לא

דפתחין פינקסך וממשמשין בעובדך. שמתוך שהוא נודר נראה שהוא ממזיק עצמו כחסיד שלא יכשל בנדרו ומתוך כך מן השמים פותחים פינקס זכיותיו וממשמשין במעשיו: **אמר רבי חנא מאי קרא.** כלומר להכי הוה כדאמר ליה רבי ינאי: **ואחר נדרים לבקר.**

מאי קראה. שמפני נדרים חוקרין מעשיו של אדם: **ואחר נדרים לבקר.** שאם נודר מבקרין מעשיו: **ולא פתחינן.** לשום אדם בהאי אחר נדרים לבקר משום דהוי ליה גדול שאפי' אין דעתו להפר יאמר עכשיו שרצונו להפר ולא בהני תרתי אחרנייתא נמי משום דהוי ליה גדול ואומר שדעתו להפר ואינו כן: **כל הבוטה.** כל הנודר. כמו מבטא שפתיה (במדבר ל): **ולשון חכמים מרפא.** שמתירין לו: **כאילו בנה במה.** לעבודת כוכבים: **בריש' פתחין.** בתחילת דבריו של ר' נתן דאמר כאילו בנה במה פתחינן ליה ולא הוי עונשו יתירא כל אימת דלא עבד עלה קרבן ואיכא ליום כל כך אבל בסיפא כאילו מקטיר עליה מתחייב מיתה היינו יום יתירא: **בסיפא.** דאכי הכל לא פתחינן: **כי אחדל לנדור לא יהיה בך חטא.** מכלל דאי נדר ועבד ליה איכא חטא: **לנדרי רשעים.** אע"פ שנודרים ומקיימין איקרו רשעים: **לא רגז.** ליינו טעם כשבידו לב רגז יהיה כליון עינים: **במיסקיה.** כשעלה לע"י: **איתלו.** עשו לו לוייה: **בני חוזאי.** יהודים היו: **ח"ל אין ופרע לו ביום שחיטה.** ומתירה לומר לו שלא עשה יפה שמע יהרגנו: **כי אתא.** עולא לקמיה דרבי יוחנן: **אמר דלמא אחזיקי ידי עוברי עבירה.** שאמרתי לו זיל ופרע ביה בשחיטה: **ח"ל יפה עשית.** שכך אמרת לו שנפשך הלכת באותו דיבור: **אמה ר' יוחנן.** על דהוה ליה להוא בר חוזאה טעם כל כך שהרג לחבירו הואיל דהוה בארץ ישראל:

נפשך הלכת. שלמלגא כן היה הורגך: **קא תמה רבי יוחנן ונתן לך שם לב רגז בבבל כתיב.** והיאך נבר כעסו של אותו בן מחוץ כל כך להרוג את חבירו: **הוה שעתא לא עברינן ידענא.** ועכשיו הילדן [ל] נתקדש להבאת העומר ולמקלת קדושת: [כ]**גזונה חפו.** בתגבורת כעסו: **אין אלהיס כל מומוסיו.** שבכינה אינה מצוכה כנגדו: **שנאמר כי כעס בחיק כסיליס יגות.** שלמלגא דכועס הוי כסיל: **וכסיל יפרוש אולת.** שלמלגא מוסיף טפשות: **לא נתן להם אלהי חומתי חורפי וספר יהושע.** שעיקרן של שתי נביאים לא היה אלהי להוכיח ישראל על עבירות שבידם ושלמלגא (לא) חטאו לא הוצרכו למוכחה: **מפני שערכה של ארץ ישראל היא.** שבספר יהושע מפורשות עיירות שבארץ ישראל והנחלות שאר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו צריכין ספר יהושע: **שנאמר כי נרוש חמה רב כעס.** נרוש דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעיסו ישראל להקדוש ברוך הוא: **אמר**

ז א ב טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף י:
ח ג מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' כה סמג לאוין רמב טוש"ע שם סימן רג סעי' ג:
ט ד ה מיי' שם טוש"ע שם סי' רכח סעי' י:
י ו טוש"ע שם סימן רג סעי' ו:

פירוש הרא"ש

מילי דעזיבה. שלמלגא שאתה אומר בה דברים מכוערים שראוי להניחה ולעגיבה **דפתחין פינקסך וממשמשין בעובדך.** מן השמים פותחים פינקס זכיותיו כדי שיכשל שהוא ממזיק עצמו ומכשיל אחרים: **אמר רבי חנא.** אע"פ שאין מתחרט: **הנודר ולא קיים נמי.** בשעת מיסוך הכעסים. שהוא מעשה ומתקלקלין כשם שכשכל שהוא מרגיש ליזהר אע"פ שהוא מחזיק שם עצמו גדול ואינו יכול לקיים שם נדרו ולא יכשל בו כעין עיון תפלה ולכן מתקלקלים במעשיו: **ולא פתחינן בהדה.** לפלוגתא שם אינו מתחרט אמר שהוא מתחרט לא מקיף לומר שאינו מתקלקלים עליו מן השמים וכן בעומת שכל הני לא פתחינן נהו: כל הבוטה. כמו בנטע בשפתים: **אלא לשון חכמים מרפא.** שמתירים לו הנדר: הנודר כאילו בנה במה. שעשה מיסוך שלישון חכמים מרפא. מיסוך הכמות: והמקיימו. כלומר שאינו מתחרט: **ברישא פתחינן.** לליכא עבירה כולי האי כל זמן שלא הקריב: וכי תחדל לנדור. אע"פ שהאי מלגא כתיב בשינו נודר מ"מ כיון דכתיב גבי נדר מלגא ילפינן ג"ש וע"כ לא דנקלא לשם בנודר אינו: כל מיני גיהנם שולטין בו. קשה לגורסי כאילו היה נדון בכל מיני פורעניות בגיהנם ע"י מתוך שעשו בית לידי עבירה ומשלטין עליו גיהנם: שמכלה העינים. שהוא מאיר בחלוי ומעפה תמיד להתרפאות: תרי בני חוזאי. יהודים היו: **ופרע** ליה בית השחיטה. מתמת מוכל החזיק ידיו וגם כדי שימסור לעות: **את נפשך הצלת.** שלמלגא אמרת כן היה הורגך בכעסו: קא תמה ר' יוחנן. היאך אתרמי דבעי' ליה לב רגז לשתוט מבהו:

תורה אור השלם

1. מוֹקֵשׁ אָדָם יָלַע קֹדֶשׁ וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר:
משלי כ כה
2. יֶשׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא:
משלי יב יח
3. וְכִי תֶחְדַּל לִנְדֹּר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא:
דברים כג כג
4. שָׁם רָשָׁעִים חָדֲלוּ רֹגֶז וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ:
איוב ג יז
5. וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל:
קהלת יא י
6. כֹּל פָּעַל יְיָ לְמַעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה:
משלי טז ד
7. וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלֶךָ וְנָתַן יְיָ לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ:
דברים כח סה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא פתחינן נמי בהא דשמואל דאמר שמואל אע"פ שמקיימו: (ב) שם ת"ל עולא הכוח שעמא:

גליון הש"ס

גמ' **א"ל נפשך הצלת.** עי' סוטה דף מז ע"ב תד"ה כל הממניף: **בהר"ן** ד"ה **הכוא שעתא. לא** נתקדש וכו'. עי' סנהדרין דף יז ע"ב רס"ו ד"ה על שמים וכמגמות דף פג ע"ב רס"ו ד"ה כל המלעות:

מוסף רש"י

כל הבוטה. הנודר נדר, ראוי לדוקרו בחרב. דלמא לא מקיים ליה, והייט פתח, דקאמר ליה לילו היית יודע שאסור לנדור ומייב מיתה אתה עליו, כלום היית נודר, ואמר ליה היאך לא, אלא לשון חכמים מרפא. שמתירין לו נדרו (ערובין סד:). **הנודר כאילו בנה במה.** כשעת מיסוך הכמות (יבמות קט: ניטין מו:) דמוטעו הוא דכתיב (דכריס כג) וכי תחדל לנדור וגו' הא לא תחדל יהיה בך חטא (יבמות שם).

שנאמר [6]כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה ולא עוד אלא שהתחתוניות שולטות בו שנאמר [7]ונתן ה' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש הוי אומר אלו התחתוניות עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלו ליה תרין בני חוזאי בהדיה קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין [כא]ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חם ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל [כב]נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל [כג]ההוא שעתא

נפשך הצלת. שלמלגא כן היה הורגך: **קא תמה רבי יוחנן ונתן לך שם לב רגז בבבל כתיב.** והיאך נבר כעסו של אותו בן מחוץ כל כך להרוג את חבירו: **הוה שעתא לא עברינן ידענא.** ועכשיו הילדן [ל] נתקדש להבאת העומר ולמקלת קדושת: [כ]**גזונה חפו.** בתגבורת כעסו: **אין אלהיס כל מומוסיו.** שבכינה אינה מצוכה כנגדו: **שנאמר כי כעס בחיק כסיליס יגות.** שלמלגא דכועס הוי כסיל: **וכסיל יפרוש אולת.** שלמלגא מוסיף טפשות: **לא נתן להם אלהי חומתי חורפי וספר יהושע.** שעיקרן של שתי נביאים לא היה אלהי להוכיח ישראל על עבירות שבידם ושלמלגא (לא) חטאו לא הוצרכו למוכחה: **מפני שערכה של ארץ ישראל היא.** שבספר יהושע מפורשות עיירות שבארץ ישראל והנחלות שאר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו צריכין ספר יהושע: **שנאמר כי נרוש חמה רב כעס.** נרוש דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעיסו ישראל להקדוש ברוך הוא: **אמר**

והמקיימו. ולא נשמע לחכם להתירו, כאילו מקריב עליו קרבן. על הכמה וגמר עוון שנא, לפי שעל ידי כך הוא מרגיל עצמו בנדרים (ניטין מו:) שעבר עליו שתי עבירות, שלא ילך אצל חכם ויתירנו, כדי שלא יהא רגיל בכך (יבמות קט:). **כנדרי כשרים לא אמר כלום.** שאין דרכן של כשרים שנודרים וכל שכן דאין נשבעין (לעיל ט.). **כנדרי רשעים.** כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר כנדרי רשעים, משמע לפומו ככר יהא עליו כנדרי רשעים, וכיון דאמר הכי נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה, ואם אכלו מחייב מזירות וקרבן ושבועה, דמייב נמי קרבן שבועה, דדרכן של רשעים הוא שנודרים בנזירות ובקרבן ונשבעין והאי כי אמר כנדרי רשעים הוי כמאן דאמר הריני מזיר אם אוכל היומו והרי עלי קרבן ושבועה שאיני אוכל (שם).